

Bruselj, 13. junij 2016
(OR. en)

9215/16

ECOFIN 457
UEM 204
SOC 321
EMPL 218
COMPET 291
ENV 337
EDUC 192
RECH 184
ENER 200
JAI 448

DOPIS

Pošiljatelj:	generalni sekretariat Sveta
Prejemnik:	delegacije
Št. dok. Kom.:	9132/16 ECOFIN 423 UEM 173 SOC 287 EMPL 183 COMPET 260 ENV 304 EDUC 160 RECH 152 ENER 165 JAI 410 - COM(2016) 335 final
Zadeva:	Priporočilo za PRIPOROČILO SVETA v zvezi z nacionalnim programom reform Litve za leto 2016 in mnenje Sveta o programu stabilnosti Litve za leto 2016

V prilogi vam pošiljamo navedeni osnutek priporočila Sveta, ki so ga pregledali in potrdili različni odbori Sveta, temelji pa na predlogu Komisije COM(2016) 335 final.

PRIPOROČILO SVETA

z dne ...

**v zvezi z nacionalnim programom reform Litve za leto 2016
in mnenje Sveta o programu stabilnosti Litve za leto 2016**

SVET EVROPSKE UNIJE –

ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije ter zlasti člena 121(2) in člena 148(4) Pogodbe,

ob upoštevanju Uredbe Sveta (ES) št. 1466/97 z dne 7. julija 1997 o okrepitvi nadzora nad proračunskim stanjem ter o nadzoru in usklajevanju gospodarskih politik¹ in zlasti člena 5(2) Uredbe,

ob upoštevanju priporočila Evropske komisije,

ob upoštevanju resolucij Evropskega parlamenta,

ob upoštevanju sklepov Evropskega sveta,

ob upoštevanju mnenja Odbora za zaposlovanje,

ob upoštevanju mnenja Ekonomsko-finančnega odbora,

ob upoštevanju mnenja Odbora za socialno zaščito,

ob upoštevanju mnenja Odbora za ekonomsko politiko,

¹ UL L 209, 2.8.1997, str. 1.

ob upoštevanju naslednjega:

- (1) Komisija je 26. novembra 2015 sprejela letni pregled rasti, ki zaznamuje začetek evropskega semestra za usklajevanje ekonomskih politik za leto 2016. Evropski svet je na zasedanju 17. in 18. marca 2016 potrdil prednostne naloge iz letnega pregleda rasti. Komisija je 26. novembra 2015 na podlagi Uredbe (EU) št. 1176/2011 Evropskega parlamenta in Sveta² sprejela poročilo o mehanizmu opozarjanja, v katerem Litve ni opredelila kot eno od držav članic, za katere bo opravljen poglobljeni pregled. Komisija je istega dne sprejela tudi priporočilo za priporočilo Sveta glede ekonomske politike euroobmočja. To priporočilo je Evropski svet potrdil na zasedanju 18. in 19. februarja 2016, Svet pa ga je sprejel 8. marca 2016³. Litva bi morala kot država, katere valuta je euro, in zaradi tesne medsebojne povezanosti gospodarstev v ekonomski in monetarni uniji zagotoviti, da to priporočilo v celoti in pravočasno izvede.
- (2) Poročilo o državi za Litvo je bilo objavljeno 26. februarja 2016. V njem je bil ocenjen napredek Litve pri izvajanju priporočil za posamezne države, sprejetih 14. julija 2015, in doseganju njenih nacionalnih ciljev iz strategije Evropa 2020.
- (3) Litva je 29. aprila 2016 predložila nacionalni program reform za leto 2016 in program stabilnosti za leto 2016. Programa sta bila ocenjena istočasno, da bi se upoštevala njuna medsebojna povezanost.

² Uredba (EU) št. 1176/2011 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. novembra 2011 o preprečevanju in odpravljanju makroekonomskih neravnotežij (UL L 306, 23.11.2011, str. 25).

³ UL C 96, 11.3.2016, str. 1.

- (4) Ustrezna priporočila za posamezne države so bila obravnavana pri načrtovanju programov evropskih strukturnih in investicijskih skladov za obdobje 2014–2020. Kot je predvideno v členu 23 Uredbe (EU) št. 1303/2013 Evropskega parlamenta in Sveta⁴, lahko Komisija od države članice zahteva, da pregleda svoj partnerski sporazum in ustrezne programe ter predlaga njihove spremembe, kadar je to potrebno za podporo izvajanju ustreznih priporočil Sveta. Komisija je zagotovila dodatne podrobnosti o tem, kako bo uporabila to določbo, v smernicah o uporabi ukrepov za povezovanje uspešnosti evropskih strukturnih in investicijskih skladov z dobrim gospodarskim upravljanjem.
- (5) Litva je v svojem programu stabilnosti za leto 2016 zaprosila za začasni odklon v višini 0,6 % BDP od zahtevane prilagoditvene poti za doseg srednjeročnega cilja v letu 2017, da bi se upoštevale pomembne strukturne reforme s pozitivnim učinkom na dolgoročno vzdržnost javnih financ. Ker o tem še ni končnega dogovora, ostaja negotovost glede niza reformnih ukrepov in njihove izvedbe. Čeprav ima Litva dovolj fiskalnega manevrskega prostora, da bi se ji lahko odobril začasni odklon, pa je videti, da ne izpolnjuje merila za upravičenost, povezanega z izvajanjem reforme, da bi lahko koristila klavzulo o strukturnih reformah. Tako trenutno ni mogoče oceniti verodostojnosti učinka reforme, kot ga je ocenila vlada. Zato učinek teh reform še ni zajet v zahtevanih prilagoditvah za doseg srednjeročnega proračunskega cilja za leto 2017.

⁴ Uredba (EU) št. 1303/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. decembra 2013 o skupnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu, Kohezijskem skladu, Evropskem kmetijskem skladu za razvoj podeželja in Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo, o splošnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu, Kohezijskem skladu in Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo ter o razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 1083/2006 (UL L 347, 20.12.2013, str. 320).

- (6) Za Litvo trenutno velja preventivni del Pakta za stabilnost in rast. V programu stabilnosti za leto 2016 vlada načrtuje izboljšanje nominalnega salda s primanjkljaja v višini 0,8 % BDP v letu 2016 na presežek v višini 0,9 % BDP v letu 2019. (Preračunani⁵) strukturni saldo naj bi v letu 2016 in v naslednjih letih ostal nad srednjeročnim proračunskim ciljem, tj. primanjkljajem v višini 1 % BDP v strukturnem smislu. Prilagoditvena pot vključuje sistemsko pokojninsko reformo v letu 2016, ne odraža pa načrtovane strukturne reforme v letu 2017. V skladu s programom stabilnosti naj bi delež javnega dolga v BDP padel z 39,9 % BDP v letu 2016 na 35,7 % v letu 2019. Makroekonomski scenarij, na katerem temeljijo te proračunske napovedi, je verjeten. Potrebni ukrepi za podporo načrtovanim ciljem glede primanjkljaja od leta 2018 naprej še niso dovolj podrobno opredeljeni. Glede na pomladansko napoved Komisije iz leta 2016 naj bi strukturni saldo znašal -1,2 % BDP v letu 2016, kar se lahko šteje kot blizu srednjeročnemu proračunskemu cilju, in -0,8 % BDP v letu 2017, kar je nad srednjeročnim proračunskim ciljem. Na podlagi ocene programa stabilnosti in ob upoštevanju pomladanske napovedi Komisije iz leta 2016 se pričakuje, da bo Litva izpolnjevala določbe Pakta za stabilnost in rast.
- (7) Upad delovno sposobnega prebivalstva zaradi staranja, slabih zdravstvenih rezultatov in visoke stopnje neto izseljevanja lahko škoduje potencialu Litve za rast in posledično njenemu prihodnjemu poteku konvergence, hkrati pa pomeni tveganje za vzdržnost pokojninskega sistema in sistema dolgotrajne oskrbe. Ocene napovedujejo kumulativno izgubo 35 % delovno sposobnega prebivalstva do leta 2030. Če se ta trend ne obrne, bo ogrožena razpoložljivost primerne delovne sile, vzdržnost dolgoročne gospodarske rasti in sistemov socialne varnosti, zlasti pokojninskega sistema.

⁵ Strukturni saldo, kot ga je preračunala Komisija na podlagi informacij iz programa stabilnosti z uporabo skupno dogovorjene metodologije.

- (8) Sedanja demografska gibanja poudarjajo potrebo po celoviti pokojninski reformi v Litvi, ki bi obravnavala tveganja za srednjeročno vzdržnost in ustreznost sedanjega pokojninskega sistema. Stopnja revščine med starejšimi v Litvi je med najvišjimi v Uniji. Vendar trenutno ni indeksacijskega mehanizma za pokojnine iz javnih virov, poraba za pokojnine socialnega zavarovanja pa je razmeroma nizka. Parlament še ni sprejel osnutka zakona, ki ga je predlagala vlada, s katerim bi se uvedel indeksacijski mehanizem, povezala upokojitvena starost s spremembami pričakovane življenjske dobe po letu 2026 in izboljšal način financiranja osnovnega dela pokojnine socialnega zavarovanja.
- (9) Zdravstveni rezultati Litvo uvrščajo na rep držav v Evropski uniji. Zlasti stopnja umrljivosti prebivalstva v starosti od 20 do 64 let je najvišja v Uniji, kar pomembno vpliva na potencialno razpoložljivo delovno silo in produktivnost dela. Pomanjkljivosti zdravstvenega sistema so med drugim pretirana odvisnost od bolnišnične oskrbe in nizki odhodki na področju preventive in javnega zdravja. Treba je poiskati rešitev za negativne demografske trende.

- (10) Pomembno je, da Litva okrepi naložbe v človeški kapital za zmanjšanje nekaterih negativnih učinkov krčenja delovno sposobnega prebivalstva in podporo pri prehodu na gospodarstvo z višjo dodano vrednostjo. Čeprav se je stopnja izobrazbe zvišala, je delež učencev z nezadostnimi osnovnimi znanji in spretnostmi velik. Prizadevati bi si bilo treba za zagotovitev visoke kakovosti poučevanja, ki je ključnega pomena za odpravo slabega uspeha in izobraževalnih pomanjkljivosti. Poleg tega obstajajo pomanjkljivosti v kakovosti poučevanja v visokošolskem izobraževanju in njegove sposobnosti za spodbujanje inovacij. Stalno nizka stopnja udeležbe v izobraževanju odraslih spodkopava prizadevanja za izboljšanje kakovosti človeškega kapitala in povečanje produktivnosti. V nekaterih gospodarskih sektorjih se začenja kazati pomanjkanje ustreznih znanj in spretnosti. Pričakuje se, da bo pomanjkanje znanj in spretnosti v prihodnosti še bolj pereče. Močna rast plač in upočasnitev rasti produktivnosti lahko zmanjšata stroškovno učinkovitost. Zato je pomembno izboljšati ustreznost izobraževanja glede na potrebe trga dela, racionalizirati strukturo in financiranje izobraževalnega sistema, razviti vseživljenjsko učenje in izboljšati ciljno naravnost in uspešnost aktivnih politik zaposlovanja. Litva je sprejela ukrepe za izboljšanje ukrepov aktivne politike zaposlovanja in drugih storitev za podporo iskalcem zaposlitve, vendar bi bilo mogoče še izboljšati možnosti za posebne skupine, zlasti za zelo dolgotrajno brezposelne in osebe brez potrebnih znanj in spretnosti. Poraba za učinkovite ukrepe politike trga delovne sile ostaja omejena, mreže socialne varnosti v Litvi pa so šibke. Približno 27 % prebivalstva Litve ogroža revščina ali socialna izključenost, dohodkovna neenakost pa je med najvišjimi v Uniji. Vlada načrtuje izboljšanje dosega in ustreznosti nadomestil za brezposelnost in socialne pomoči, vendar zadevna zakonodaja še ni bila sprejeta.
- (11) Celovita prenova delovnopravne zakonodaje in socialnega modela je v obravnavi v parlamentu. Njen namen je večja prožnost odnosov na trgu dela in večja varnost, vendar zadevna zakonodaja še ni sprejeta. Pri tem sta pomembna vključenost socialnih partnerjev v izvajanje reforme in razširjeni socialni dialog.

- (12) Po nastopu gospodarske krize se je ponovno začela postopna rast naložb, ki bodo v prihodnjih letih podprte s strukturnimi in investicijskimi skladi EU. Vendar v gospodarstvu ni prišlo do splošnega sprejetja in prevzema novih tehnologij, stopnja inovacij pa je nizka, kar ovira rast produktivnosti. Tudi zasebne naložbe v raziskave in inovacije so skromne, morda zaradi pomanjkanja spodbud za poslovne raziskave in inovacije ter javno-zasebno sodelovanje. S krepitevijo zasebnih naložb bi se lahko zmanjšala tveganja, povezana z odvisnostjo javnih naložb Litve v raziskave in inovacije od evropskih strukturnih in investicijskih skladov. V terciarnem izobraževalnem sistemu se kažejo pomanjkljivosti pri rezultatih z vidika kakovosti in inovativnosti, sodelovanje s tujimi univerzami in raziskovalnimi centri pa je omejeno. Sistem raziskav in inovacij je razdrobljen in zanj je značilno prekrivanje in podvajanje. To Litvi preprečuje doseganje kritične mase zmogljivosti raziskav in razvoja, potrebnih za povečanje inovativnega znanja. Okrepiti je treba spodbude za inovacije in sodelovanje med akademskimi krogi in podjetji, med drugim z razvojem in naložbami v človeški kapital, kar bi lahko povečalo stopnjo prenosov tehnologije v realno gospodarstvo. Izboljšanje omejene zmogljivosti litovskih podjetij za črpanje zunanjega znanja in njegovo uporabo za komercialne namene bi povečalo raven inovacij.
- (13) V okviru evropskega semestra je Komisija izvedla izčrpno analizo ekonomske politike Litve in jo objavila v poročilu o državi za leto 2016. Prav tako je ocenila program stabilnosti in nacionalni program reform ter ukrepanje po priporočilih, ki jih je Litva prejela v prejšnjih letih. Glede na to, da je treba okrepiti splošno ekonomsko upravljanje Evropske unije z vključitvijo prispevka na ravni EU v prihodnje nacionalne odločitve, Komisija pri tem ni upoštevala le pomena teh programov za vzdržno fiskalno in socialno-ekonomsko politiko v Litvi, ampak tudi njihovo skladnost s pravili in smernicami EU. Priporočila v okviru evropskega semestra so izražena v priporočilih od 1 do 3.
- (14) Svet je ob upoštevanju te ocene preučil program stabilnosti, njegovo mnenje⁶ pa je izraženo zlasti v priporočilu 1 –

⁶ V skladu s členom 5(2) Uredbe (ES) št. 1466/97.

PRIPOROČA, da Litva v obdobju 2016–2017 ukrepa tako, da:

1. Zagotovi, da bo odstopanje od srednjeročnega proračunskega cilja v letih 2016 in 2017 omejeno na dovoljeno odstopanje, povezano s sistemsko pokojninsko reformo. Zmanjša davčno obremenitev oseb z nizkimi dohodki s prenosom davčnega bremena na druge vire, ki manj škodujejo rasti, in izboljša izpolnjevanje davčnih obveznosti, zlasti na področju DDV.
2. Okrepi naložbe v človeški kapital in obravnava pomanjkanje znanj in spretnosti z izboljšanjem ustreznosti izobraževanja glede na potrebe trga dela ter dvigom kakovosti poučevanja in izobraževanja odraslih. Okrepi doseg in učinkovitost aktivnih politik trga dela. Okrepi vlogo mehanizmov socialnega dialoga. Izboljša učinkovitost sistema zdravstvenega varstva z okrepitvijo ambulantnega zdravljenja, preprečevanja bolezni in promocije zdravja. Izboljša doseg in ustreznost nadomestil za brezposelnost in socialne pomoči.
3. Sprejme ukrepe za večjo produktivnost in boljše sprejemanje in prevzem novih tehnologij v gospodarstvu. Izboljša usklajevanje inovacijskih politik in spodbuja zasebne naložbe, med drugim z razvojem alternativnih virov financiranja.

V Bruslju,

*Za Svet
Predsednik*
